

КРИМІНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО ШТАТУ ТЕХАС (США), ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЄ ОХОРОНУ ОБІГУ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ: ОСОБЛИВОСТІ ЗМІСТУ ТА СИСТЕМАТИЗАЦІЇ

БЕРЗІНА А.Б. - кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри судової медицини та медичного права Національного медичного університету імені О.О. Богомольця

ORCID: 0000-0002-9885-309X

DOI: <https://doi.org/10.71404/EP.2025.1.13>

У статті проводиться системний аналіз кримінального законодавства штату Техас (США), що забезпечує охорону обігу лікарських засобів. Визначено, що акти кримінального законодавства штату Техас – це один з різновидів джерел кримінального права штату Техас, що відноситься до статутного права.

Акти кримінального законодавства штату Техас представлені Кримінальним кодексом штату Техас та іншими законодавчими актами штату Техас, що містять кримінально-правові заборони у сфері обігу лікарських засобів (як то Кодекс охорони здоров'я та безпеки штату Техас та Кодекс професій штату Техас). Якщо кримінальне правопорушення було вчинене в штаті Техас і ним порушується норма федерального закону, то відповідно до Розділу 18 Зібрання законів США, кримінальна відповідальність настає згідно з нормами цього закону.

Кримінальне законодавство штату Техас містить значну кількість деталізованих норм-заборон, порушення яких тягне настання кримінальної відповідальності (частіше – такі порушення утворюють вчинення місдмінорів класу А, В або С, значно рідше – фелонії). Такий підхід законодавця пройшов тривалий еволюційний розвиток та останнім часом має тенденцію до ще більшого вкорінення на рівні штатів США.

Задля правильної кваліфікації посягань на встановлений порядок обігу лікарських засобів у штаті Техас необхідно ретельно досліджувати зміст регулятивних положень, що охороняють такий порядок обігу, оскільки

кримінальний закон у цій частині нерозривно пов'язаний з відповідними іншими актами кримінального законодавства.

Підставами систематизації кримінального законодавства штату Техас, що забезпечує охорону обігу лікарських засобів виступають окремі властивості проявів обігу лікарських засобів, діяльність його суб'єктів, ознаки кримінальної протиправності, заподіюваної шкоди тощо.

Ключові слова: лікарські засоби, кримінально-правова охорона, обіг лікарських засобів, дуалізм джерел права, акти кримінального законодавства, законодавство США.

Постановка проблеми

Глобалізація фармацевтичного бізнесу досягла раніше невідомих вершин та тримає курс на подальше зростання. У 2023 році загальні витрати на розвиток фармацевтичної галузі в США склали 722,5 мільярда доларів. У 2024 році та в подальшому очікується, що витрати на рецептурні лікарські засоби зростуть до 12,0 % [1, с. 583]. Отримуючи надприбутки, фармацевтичні корпорації США спрямовують свої зусилля в площину забезпечення якості, безпечності та ефективності лікарських засобів, дотримання стандартів належної виробничої практики та вимог маркетингу. На цьому фоні останнім часом у США спостерігається збільшення кількості кримінальних правопорушень у сфері обігу лікарських засобів.

Метою статті є з'ясування особливостей змісту кримінального законодавства штату Техас (США), що забезпечує охорону обігу лікарських засобів.

Стан опрацювання проблематики

Систематизацією актів кримінального законодавства США при вирішенні певних проблем кримінального права займалися С. Грін, Н. Гудорова, О. Дудоров, Д. Камінський, П. Морган, Є. Полянський, А. Савченко, Ю. Старовойтова, О. Фролова та інші науковці. Однак, цілісне дослідження заявленої теми на сьогодні день відсутнє.

Виклад основного матеріалу

США є державою федеративного устрою, у якій владні повноваження розподіляються між федеральним урядом і урядами 50 штатів. У цьому плані актуальним є аналіз кримінального законодавства другого за чисельністю і за площею штату США – Техасу. Адаже здійснення такого аналізу дозволить з'ясувати те, що саме представляє законодавство штату Техас, що забезпечує охорону лікарських засобів (передусім у співвідношенні з федеральним статутним законодавством США), а також яким чином побудована його система та який обсяг охорони обігу лікарських засобів вона забезпечує.

Ю.Г. Старовойтова до джерел американського кримінального права відносить: 1) Конституцію США; 2) статuti (закони); 3) загальне право; 4) акти контролюючих та регулюючих органів [2, с. 1060]. Акти кримінального законодавства є одним з різновидів джерел кримінального права США, які відносяться до статутного права – тобто до писаного права, яке виникло з нормотворчої діяльності Конгресу та нормотворчої діяльності окремих штатів. На федеральному рівні до таких актів слід віднести Розділ 18 Зібрання Законів США, відомий як Кримінальний кодекс США, та регулятивне законодавство, яке містять чимало норм-заборони, що забезпечують охорону обігу лікарських засобів. До актів регулятивного законодавства, що містять кримінально-правові норми федерального рівня можна віднести, зокрема, Федеральний закон про продукти харчування,

лікарські засоби та косметику 1938 р. [3]. Як слушно зазначає Д. Каменський, наразі заборони регуляторного спрямування буквально «розкидані» по всій площині Зібрання законів США, на відміну від норм про так звані традиційні чи «справжні» злочини, які закріплені в розділі 18 Зібрання законів США [4, с. 149].

Акти кримінального законодавства штату Техас представлені Кримінальним кодексом штату Техас [5] (прийнятий 1856 р. та є основним актом кримінального законодавства штату Техас, який у 1973 році зазнав суттєвих змін шляхом прийняття *Revised Penal Code*, що побудований за зразком й у відповідності до *Model Penal Code* [5], розробленим Американським інститутом права) та іншими законодавчими актами штату, що містять кримінально-правові заборони у сфері обігу лікарських засобів (як то Кодекс охорони здоров'я та безпеки штату Техас [6] та Кодекс професій штату Техас [7]). Якщо кримінальне правопорушення було вчинене в штаті Техас і ним порушується норма федерального закону, то відповідно до Розділу 18 Зібрання законів США, кримінальна відповідальність настає згідно з нормами цього закону. Як зазначає Ю.Г. Старовойтова, іноді може траплятися так, що певне діяння одночасно підпадає під ознаки федерального злочину й злочину за кодексом штату. У випадку, якщо кримінально-правова норма законодавства штату суперечить федеральній статутній нормі, перевага надається останній [2, с. 1060], що є проявом конституційного принципу верховенства федерального законодавства по відношенню до законодавства штатів. Скажімо, Закон про продукти харчування, лікарські засоби та косметику штату Техас не може суперечити положенням Федерального закону про продукти харчування, лікарські засоби та косметику 1938 р., але може уточнювати та конкретизувати його.

Іншими законодавчими актами штату Техас передбачена значна кількість норм-заборон, що забезпечують кримінально-правову охорону обігу лікарських засобів. **Систему** цих норм можна представити залежно від джерела їх нормативного вираження, а саме:

I. Закон про продукти харчування, лікарські засоби та косметику штату Техас. Цей Закон розміщений у главі 431 Кодексу охорони здоров'я та безпеки штату Техас та в § 431.021 «Заборонені дії» [8] передбачає перелік заборонених дій у сфері обігу лікарських засобів. Їх вчинення вперше згідно § 431.059 «Кримінальні покарання; захист» цього Закону кваліфікується як місдімінор класу А, а якщо під час судового розгляду буде доведено, що особа раніше була засуджена згідно з цим параграфом Закону – як фелонія [9].

У § 431.021 «Заборонені дії» цього Закону визначено понад 30 різновидів кримінальних правопорушень. Пропонується систематизувати їх на ті, що стосуються:

- **обігу фальсифікованих або неправильно маркованих лікарських засобів.** Наприклад, введення або постачання для введення в торгівлю фальсифікованих чи неправильно маркованих лікарських засобів чи фальсифікація лікарських засобів у торгівлі або ж їх доставка чи пропозиція доставки, а також виробництво в штаті Техас таких лікарських засобів або ж вчинення дій, які призводять до того, що лікарський засіб стає фальсифікованим або неправильно маркованим (а), (b), (c), (h), (k), (kk);

- **введення в обіг нових лікарських засобів,** а саме з порушенням вимог, які висуваються до таких лікарських засобів (e), або використання на маркуванні лікарського засобу будь-якого уявлення чи припущення про те, що схвалення заявки щодо такого лікарського засобу відбувається згідно з § 431.114 «Нові лікарські засоби» Кодексу охорони здоров'я та безпеки штату Техас (o);

- **порушень вимог рекламування лікарських засобів чи іншого стимулювання збуту,** у тому числі через розповсюдження будь-якої неправдивої реклами (f), використання в рекламі, пов'язаній із таким лікарським засобом, будь-якого уявлення чи припущення про те, що схвалення заявки щодо такого лікарського засобу відбувається згідно з § 431.114 «Нові лікарські засоби» цього Закону (n), або використання під час реклами чи іншого стимулювання збуту будь-якого посилання на будь-який звіт чи

аналіз, наданий відповідно до § 431.042 «Інспекція», § 431.043 «Доступ до записів» та § 431.044 «Доступ до запасів, який показує рух у торгівлі» Кодексу охорони здоров'я та безпеки штату Техас (0);

- **порушень правил роботи з контролюючими суб'єктами.** Наприклад, порушень правил допуску для перевірок інспекцій (g) чи ненадання інформації, яку вимагає Департамент державної охорони здоров'я (bb), неспроможності виробника, пакувальника або дистриб'ютора лікарського засобу надавати на запити правдиві та правильні копії всіх друківаних матеріалів, які повинні бути включені до будь-якої упаковки, у якій цей лікарський засіб розповсюджується або продається, або таких інших друківаних матеріалів, які затверджені федеральним законом (p);

- **порушень правил надання гарантії на зобов'язання** (i);

- **порушень порядку використання, вилучення або утилізації лікарських засобів, на яких накладено ембарго** (j);

- **здійснення будь-яких дій, які призводять до того, що лікарські засоби стають підробленими.** Наприклад, виготовлення предметів, призначених для друку, імпринту або відтворення торгової марки, торгової назви чи іншого ідентифікаційного знаку (l);

- **розкриття комерційної таємниці або використання її для власних інтересів** (m);

- **різновидів шахрайства,** як-от: розміщення на контейнері лікарського засобу з метою шахрайства ідентифікаційного знаку або виготовлення предмета, призначеного для відтворення товарного знаку з метою обману (l) або отримання рецептурного лікарського засобу шляхом шахрайства (jj);

- **порушень правил відпуску лікарських засобів.** Наприклад, видача або підбурювання до видачі іншого лікарського засобу замість замовленого або призначеного без прямого дозволу особи, яка замовляє або призначає (r) чи прийняття невикористаного рецепта або лікарського засобу, повністю або частково, з метою перепродажу (w) або купівля лікарського засобу в аптеці з порушенням правил обмежень на тран-

закції (dd) чи торгівля рецептурним лікарським засобом на барахолці (ii), отримання рецептурного лікарського засобу, який є фальсифікований чи неправильно маркований;

- порушень ліцензійних умов здійснення оптової торгівлі лікарськими засобами (x), (aa) або підбурювання до співучасті в порушенні ліцензійних умов здійснення оптової торгівлі лікарськими засобами (cc);

- порушення правил транзакцій щодо лікарських засобів. Наприклад, порушення § 431.411 «Мінімальні обмеження на транзакції» Кодексу охорони здоров'я та безпеки штату Техас щодо купівлі або отримання іншим способом лікарського засобу за рецептом в аптеці (dd), продажу або дистрибуції (ee) чи невиконання обов'язків з доставки (ff);

- порушення правил ведення родоводу лікарських засобів, як-от: неспроможність підтримувати або надавати або підтвердити родовід лікарського засобу (gg), (hh).

Для наявності зазначених кримінальних правопорушень немає необхідності доводити умисел, обізнаність, необережність особи за межами певного ступеня вини, якщо така є.

II. Закон про рятівні продукти харчування, лікарські засоби, пристрої та косметичку штату Техас є ще одним актом законодавства, який забезпечує охорону обігу лікарських засобів. Так, у § 432.019 «Кримінальне покарання» цього Закону встановлено, що особа вчиняє кримінальне правопорушення, якщо (1) керує рятувальним закладом або виступає в якості рятувального брокера без ліцензії, виданої відповідно до цієї глави; або (2) не дотримується правила § 432.011 «Мінімальні стандарти». Це кримінальне правопорушення є місдмінором класу А [10].

Оскільки українське законодавство не врегульовує такого роду правовідносин, важливим є розуміння того, що є рятувальними лікарськими засобами в розумінні американського законодавця. Це ті лікарські засоби, які отримали статус *distressed merchandise* – тобто товари з дефектами. Такими де-

фектами є фальсифікація або неправильне маркування лікарських засобів, що стало наслідком порушень правил Департаменту охорони здоров'я або судових рішень. Для таких лікарських засобів можливий «порятунк», яким займаються *salvage establishment* – рятувальні заклади, тобто підприємства з відновлення чи іншого способу порятунку пошкоджених товарів або для купівлі, продажу чи здійснення дистрибуції врятованих товарів для використання людьми; або це можуть бути *salvage brokers* – брокери з рятування, які беруть участь у бізнесі з продажу, дистрибуції чи іншій торгівлі товарами з дефектами або врятованими товарами, але які не керують рятувальними закладами.

Отже, зазначені заборони є нормативним інструментом запобігання «проникненню» в легальний обіг фальсифікованих або неправильно маркованих лікарських засобів. Причому названий Закон «насичений» доволі специфічними юридичними конструкціями, не знайомими українському законодавцю. Використання цих конструкцій властиве кримінально-правовій охороні саме американського фармацевтичного ринку, у межах якого «працюють» механізми повернення в обіг товарів, які втратили свою початкову властивість «бути допущеними в обіг» та стали *distressed merchandise*.

III. Кодекс охорони здоров'я та безпеки штату Техас, що містить главу 483 «Небезпечні лікарські засоби». Обіг небезпечних лікарських засобів врегульований главою 483 «Небезпечні лікарські засоби» Кодексу охорони здоров'я та безпеки штату Техас. Небезпечним визнається лікарський засіб, який є шкідливим для самолікування та який не включено до Додатків I–V або Груп покарань 1–4 § 481 Закону штату Техас про контрольовані речовини [11]. На небезпечних лікарських засобах, на відміну від усіх інших лікарських засобів, повинен бути напис: «Увага: Федеральний Закон забороняє відпуск без рецепта» або «Rx only» або інша *legend*, яка відповідає Федеральному Закону; або «Обережно: Федеральний Закон обмежує використання цього лікарського засобу ліцензованим ветеринаром або за його наказом».

Певні порушення порядку обігу небезпечних лікарських засобів є кримінальними

правопорушеннями. Залежно від того, на що саме вони посягають, їх можна систематизувати так:

- **порушення порядку зберігання небезпечного лікарського засобу.** Наприклад, згідно з § 483.041 цієї глави особа вчиняє кримінальне правопорушення, коли вона: а) володіє небезпечним лікарським засобом, якщо лише вона не отримує лікарський засіб належним чином від фармацевта, або б) володіє небезпечним лікарським засобом з метою продажу лікарського засобу. Такі кримінальні правопорушення є місдімінором класу А;

- **порушення порядку доставки або пропозиції доставки небезпечного лікарського засобу.** Наприклад, згідно з § 483.042 цієї глави, якщо особа доставляє або пропонує доставити небезпечний лікарський засіб з порушеннями, вказаними у цьому параграфі, то це кримінальне правопорушення є фелонією;

- **порушення порядку виробництва небезпечних лікарських засобів.** Так, відповідно до § 483.043 цієї глави особа вчиняє кримінальне правопорушення, якщо вона виробляє небезпечний лікарський засіб, не маючи на це законного дозволу. Таке кримінальне правопорушення є фелонією;

- **порушення порядку відпуску небезпечних лікарських засобів.** Наприклад, підробка або зміна рецепту, незбереження рецепта фармацевтом, повторне виписування рецепту без дозволу, несанкціонована передача рецепту тощо. Кримінальне правопорушення, передбачене цим розділом, є місдімінором класу В, якщо лише під час судового розгляду не буде доведено, що особа раніше була засуджена за кримінальне правопорушення, передбачене цією главою (у такому випадку воно є місдімінором класу А);

- **порушення порядку контролю за діяльністю підприємств фармацевтичної сфери.** Згідно з § 483.050 цієї глави відмова в наданні дозволу на перевірку відповідно до § 483.025 «Перевірка. Інвентаризація» цієї глави, є місдімінором класу В, якщо лише під час судового розгляду не буде доведено, що особа раніше була засуджена за кримінальне правопорушення, передбаче-

не цією главою (у такому випадку воно є місдімінором класу А);

- **порушення порядку збереження комерційної таємниці стосовно обігу небезпечних лікарських засобів.** Згідно з § 483.051 цієї глави, особа вчиняє правопорушення, якщо вона використовує для своєї вигоди або розкриває іншій особі, крім посадової особи чи працівника правління чи суду, інформацію, яка стосується методу чи процесу і є комерційною таємницею. Кримінальне правопорушення, передбачене цим розділом, є місдімінором класу В, якщо лише під час судового розгляду не буде доведено, що особа раніше була засуджена за кримінальне правопорушення, передбачене цією главою (у такому разі воно є місдімінором класу А);

- **порушення іншого порядку, відмінного від зазначених вище.** Норми, що передбачають різновиди такого порушення, також забезпечують кримінально-правову охорону обігу лікарських засобів, про що прямо зазначено в § 483.052 цієї глави. Такі порушення є місдімінором класу В, якщо під час судового розгляду не буде доведено, що особа раніше була засуджена за кримінальне правопорушення, передбачене цією главою (у такому випадку воно є місдімінором класу А).

Отже, об'єм кримінально-правової охорони обігу названої групи лікарських засобів пов'язаний насамперед з тим, що вони хоча й не відносяться до контрольованих речовини, але небезпечні для самолікування, розміщені в сабтитулі С «Регулювання зловживання психоактивними речовинами та злочини» Кодексу охорони здоров'я та безпеки штату Техас і тому обмежені в обігу, відпускаються лише за рецептом. Більшість з них є місдімінором класу А або В.

IV. Кодекс професій штату Техас. Цей кодекс встановлює кримінально-правові заборони для таких суб'єктів обігу лікарських засобів, як фармацевти та аптеки (контролюючі повноваження щодо діяльності цих суб'єктів належать *Texas State Board of Pharmacy* – органу ліцензування та контролю, який регулює фармацевтичну практику штату Техас). Він містить кримінально-правові заборони у сфері обігу лікарських засо-

бів, які стосуються діяльності аптек та фармацевтів. Порухення цих заборон утворюють види кримінальних правопорушень, які можна систематизувати як такі, що пов'язані з: **порушенням вимог ліцензування аптечної практики**, зокрема, здійснення забороненої практики та **умисним порушенням ліцензійних вимог**.

Окрім того, специфікою американського законодавства у сфері обігу лікарських засобів є наявність норм-заборон, у змісті яких виокремлюються індивідуальні ознаки лікарських засобів. П.С. Берзін, Р.А. Волинець та О.Г. Фролова, аналізуючи такі види кримінальних правопорушень, відносять їх до нетипових, тобто таких, що відображають специфічну «виключність» або «винятковість» (із загальних законодавчих норм-правил) змісту посягання на фармацевтичну діяльність [12]. У цілому підтримуючи позицію вчених зазначаю, що в актах кримінального законодавства штату Техас, як і решти штатів, та у федеральному законодавстві США є чимало таких специфічних норм-заборон. Так, Кодекс охорони здоров'я та безпеки штату Техас встановлює кримінальну відповідальність за порушення правил обігу ефедрину та його похідних, а також деметилсульфоксиду. Наприклад, у § 431.022 «Злочин: передача продукту, що містить ефедрин» цього Кодексу передбачена кримінальна відповідальність для «особи, яка ... свідомо продає, передає або іншим чином надає продукт, що містить ефедрин, особі віком 17 років або молодше, за винятком випадків, передбачених законом» [13]. Це порушення утворює місдімінор класу С, який може ставати місдімінором класу В.

Висновки

1. Підхід законодавця в частині визначення численних норм-заборон в актах кримінального законодавства штату Техас, що забезпечують охорону обігу лікарських засобів, дещо відмінний від українського. Адже передбачає значну кількість доволі деталізованих видів кримінальних правопорушень, що не лише не знайомі українському законодавцю, але й є специфічним результатом криміналізації діянь, притаманним американській системі права. З одного боку, зна-

чна кількість норм-заборон, що містяться в актах кримінального законодавства (як на рівні законодавства штату, так і на федеральному рівні) означає відсутність уніфікованості кримінально-правових норм. Однак, з іншого боку, така «американська модель» законодавчої техніки демонструє себе як вельми ефективну і виконує певну запобіжну функцію на фармацевтичному ринку США.

2. Норми матеріального кримінального права, які забезпечують охорону обігу лікарських засобів, визначені в Кримінальному кодексі штату Техас (*Revised Penal Code*). Іншими актами кримінального законодавства штату Техас є, зокрема, Кодекс охорони здоров'я та безпеки штату Техас та Кодекс професій штату Техас. Вони містять значну кількість деталізованих норм-заборон, порушення яких тягне настання кримінальної відповідальності (частіше – такі порушення утворюють вчинення місдімінорів класу А, В або С, значно рідше – фелоній). Такий підхід законодавця пройшов тривалий еволюційний розвиток та останнім часом має тенденцію до ще більшого вкорінення на рівні штату США.

4. Підставами систематизації кримінального законодавства штату Техас, що забезпечує охорону обігу лікарських засобів виступають окремі властивості проявів обігу лікарських засобів, діяльність його суб'єктів, ознаки кримінальної протиправності, заподіюваної шкоди тощо.

Література

1. Tichy EM, Hoffman JM, Tadrous M, Rim MH, Cuellar S, Clark JS, Newell MK, Schumock GT. National trends in prescription drug expenditures and projections for 2024. *Am J Health Syst Pharm.* 2024 Jul 8;81(14):583-598. doi: 10.1093/ajhp/zxae105.
2. Кримінальне право. Загальна частина: Підручник / За ред. А.С. Беніцького, В.С. Гуславського, О.О. Дудорова, Б.Г. Розовського. – К.: Істина, 2011. – 1112 с.
3. Federal Food, Drug, and Cosmetic Act, 1938. URL: <https://uscode.house.gov/view.xhtml?req=granuleid:USC-prelim-title21-chapter9-front&num=0&edition=prelim> (дата звернення 10.02.2025)

4. Каменський Д.В. Кримінально-правова охорона економічних відносин у США та Україні: компаративістське дослідження : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08 / Київ. нац. Ун-т ім. Тараса Шевченка. – Київ, 2020. – 497 с.

5. Model Penal Code of the American Law Institute. URL: <https://www.ali.org/publications/model-penal-code> (дата звернення 10.02.2025)

6. Texas Health and Safety Code. URL: <https://codes.findlaw.com/tx/health-and-safety-code/> (дата звернення 10.02.2025)

7. Texas Occupations Code. URL: <https://codes.findlaw.com/tx/occupations-code/> (дата звернення 10.02.2025)

8. § 431.021. Prohibited Acts. Texas Health and Safety Code. URL: <https://codes.findlaw.com/tx/health-and-safety-code/health-safety-sect-431-021.html> (дата звернення 10.02.2025)

9. § 431.059. Criminal Penalty; Defenses. Texas Health and Safety Code. URL: <https://codes.findlaw.com/tx/health-and-safety-code/health-safety-sect-431-059.html> (дата звернення 10.02.2025)

10. § 432.019. Criminal Penalty. Texas Health and Safety Code. URL: <https://codes.findlaw.com/tx/health-and-safety-code/health-safety-sect-432-019.html> (дата звернення 10.02.2025)

11. Chapter 481. Texas Controlled Substances Act. Texas Health and Safety Code. URL: <https://codes.findlaw.com/tx/health-and-safety-code/#!tid=N8ABE5E6A77064BE5BD874BACA4F8C073> (дата звернення 10.02.2025)

12. Берзін П.С., Волинець Р.А., Фролова О.Г. Нетипові ознаки австрійської моделі кримінально-правової охорони обігу медичної продукції. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія ПРАВО*. 2023. № 80 (2). С. 16-22. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.80.2.2>

13. § 431.022. Offense: Transfer of Product Containing Ephedrine. Texas Health and Safety Code. URL: <https://codes.findlaw.com/tx/health-and-safety-code/health-safety-sect-431-022/> (дата звернення 10.02.2025)

Criminal legislation of Texas (USA), which provides protection for the circulation of drugs: features of content and systematization.

The article conducts a systematic analysis of the criminal legislation of Texas (USA), which provides protection for the circulation of drugs. It is determined that the acts of the criminal legislation of Texas are one of the types of sources of criminal law of Texas, which refers to statutory law.

Texas criminal law acts are represented by the Texas Penal Code and other Texas legislative acts containing criminal prohibitions in the field of drug trafficking (such as the Texas Health and Safety Code and Texas Occupations Code). If a criminal offense was committed in Texas and it violates a norm of federal law, according to Title 18 of the United States Code, criminal liability arises in accordance with the norms of this law. This approach of the legislator has undergone a long evolutionary development and recently has a tendency to become even more entrenched at the level of the states of the USA.

Criminal law of the state of Texas contains a significant number of detailed prohibitions, the violation of which entails criminal liability (more often, such violations constitute misdemeanors of class A, B, or C, much less often - felonies).

In order to correctly qualify encroachments on the established procedure for the circulation of drugs in Texas, it is necessary to carefully examine the content of the regulatory provisions that protect such a procedure for circulation, since the criminal law in this part is inextricably linked with other relevant acts of criminal legislation.

The basis for the systematization of the criminal legislation of Texas, which provides protection for the circulation of drugs, are individual properties of manifestations of the circulation of drugs, the activities of its subjects, signs of criminal wrongdoing, harm caused, etc.

Keywords: drugs (medicinal products), criminal legal protection, circulation of drugs, law sources dualism, acts of criminal legislation, U.S. law.